

2019 m. kovo 14 d., ketvirtadienis

P8_TA(2019)0203

Žmogaus teisių padėtis Kazachstane

2019 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl žmogaus teisių padėties Kazachstane (2019/2610(RSP))

(2021/C 23/13)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į savo 2017 m. gruodžio 12 d. rezoliuciją dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Kazachstano Respublikos tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo sudarymo Sąjungos vardu projekto ⁽¹⁾ ir į savo 2016 m. kovo 10 d. rezoliuciją dėl žodžio laisvės Kazachstane ⁽²⁾,
 - atsižvelgdamas į savo 2017 m. gruodžio 12 d. teisėkūros rezoliuciją dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Kazachstano Respublikos tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo sudarymo Sąjungos vardu projekto ⁽³⁾,
 - atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Kazachstano, įskaitant 2013 m. balandžio 18 d. rezoliuciją ⁽⁴⁾, 2012 m. kovo 15 d. rezoliuciją ⁽⁵⁾ ir 2009 m. rugsėjo 17 d. rezoliuciją dėl Jevgenijaus Žovtiso bylos Kazachstane ⁽⁶⁾,
 - atsižvelgdamas į 2015 m. gruodžio 21 d. Astanoje pasirašytą Tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą,
 - atsižvelgdamas į savo 2011 m. gruodžio 15 d. rezoliuciją dėl ES strategijos dėl Centrinės Azijos įgyvendinimo eigos ⁽⁷⁾ ir 2016 m. balandžio 13 d. rezoliuciją dėl ES Vidurinės Azijos strategijos įgyvendinimo ir peržiūros ⁽⁸⁾,
 - atsižvelgdamas į 2015 m. birželio 22 d. ir 2017 m. birželio 19 d. Tarybos išvadas dėl ES Vidurinės Azijos strategijos,
 - atsižvelgdamas į ES ir Kazachstano metinius dialogus žmogaus teisių klausimais,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 135 straipsnio 5 dalį ir 123 straipsnio 4 dalį,
- A. kadangi 2015 m. gruodžio 21 d. Europos Sąjunga ir Kazachstanas pasirašė Tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą, kuriuo siekiama suteikti platų pagrindą tvirtesniai politiniam dialogui, taip pat bendradarbiavimui vidaus ir teisingumo reikalų srityse ir daugelyje kitų sričių; kadangi šiame susitarime daug dėmesio skiriama demokratijai ir teisinės valstybės principui, žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, rinkos ekonomikos bei darnaus vystymosi principams ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimui, įskaitant pilietinės visuomenės dalyvavimą formuojant viešąją politiką;
- B. kadangi 2012 m. kovo mėn. Kazachstanas tapo Europos demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisijos) nariu;
- C. kadangi Kazachstano vyriausybė nesiėmė jokių veiksmų, kad peržiūrėtų plačiai suformuluotas baudžiamojo kodekso 174 straipsnio nuostatas, pagal kurias draudžiama „kurstyti“ socialinę, nacionalinę ar kitokią nesantaiką, taip pat 274 straipsnį, pagal kurį draudžiama „skleisti informaciją, kuri, kaip žinoma, yra neteisinga“, bet šiomis nuostatomis toliau remiasi siekdama apkaltinti ir įkalinti pilietinės visuomenės aktyvistus bei žurnalistus;

⁽¹⁾ OL C 369, 2018 10 11, p. 2.

⁽²⁾ OL C 50, 2018 2 9, p. 38.

⁽³⁾ OL C 369, 2018 10 11, p. 179.

⁽⁴⁾ OL C 45, 2016 2 5, p. 85.

⁽⁵⁾ OL C 251 E, 2013 8 31, p. 93.

⁽⁶⁾ OL C 224 E, 2010 8 19, p. 30.

⁽⁷⁾ OL C 168 E, 2013 6 14, p. 91.

⁽⁸⁾ OL C 58, 2018 2 15, p. 119.

2019 m. kovo 14 d., ketvirtadienis

- D. kadangi Kazachstane išaugo politinių kalinių skaičius; kadangi 2016 m. įvairiuose Kazachstano regionuose vyko taikūs mitingai prieš žemės kodekso pakeitimus ir buvo sulaikyta daugiau kaip 1 000 dalyvių (įskaitant 55 žurnalistus), iš kurių daugiau kaip 30 vėliau buvo areštuoti; kadangi JT darbo grupė savavališko sulaikymo klausimais pripažino, kad kai kuriais atvejais sulaikymo pobūdis buvo savavališkas, buvo neužtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas ir buvo sunkiai pažeistos teisės; kadangi pilietinės visuomenės aktyvistas Maks Bokayev atlieka laisvės atėmimo bausmę už teisėtą dalyvavimą šiame taikiame masiniame mitinge;
- E. kadangi Kazachstano vyriausybė bendradarbiavo su Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) aukšto lygio misija ir įsipareigojo įgyvendinti veiksmų planą, skirtą TDO rūpestį keliantiems klausimams spręsti, tačiau nesiėmė jokių prasmingų veiksmų, kad įgyvendintų veiksmų plano nuostatas, pvz., iš dalies pakeistų profesinių sąjungų įstatymą; kadangi ji taip pat neįgyvendino ankstesnių TDO Standartų taikymo komiteto rekomendacijų persvarstyti profesinių sąjungų įstatymą ir darbo kodeksą ir imtis visų būtinų priemonių siekiant užtikrinti, kad Kazachstano nepriklausomų profesinių sąjungų konfederacija ir jos filialai galėtų visapusiškai naudotis savo profesinių sąjungų teisėmis;
- F. kadangi 2018 m. gegužės mėn. buvo lygtinai paleisti profesinių sąjungų aktyvistai Nurbek Kushakbaev ir Amin Eleusinov, tačiau jiems ir toliau draudžiama dalyvauti profesinių sąjungų veikloje; kadangi aktyvistė Larisa Kharkova susiduria su panašiais apribojimais ir nuolatiniu teisiniu priekabiavimu, o kito profesinės sąjungos aktyvisto Erlano Baltabay iš Šymkento atžvilgiu vykdomas baudžiamosios veikos tyrimas pateikęs abejotinus kaltinimus;
- G. kadangi naujais NVO teisės aktais buvo sugriežtintos pilietinės visuomenės organizacijų apskaitos taisyklės; kadangi žmogaus teisių organizacijos patiria mokesčių spaudimą dėl tarptautinių paramos teikėjų suteiktų dotacijų;
- H. kadangi labai sumažėjo religijos ir tikėjimo laisvės; kadangi religiniai įsitikinimai valdžios institucijų naudojami kaip pretekstas savavališkam sulaikymui; kadangi Saken Tulbayev buvo įkalintas apkaltinus jį religinės neapykantos kurstymu;
- I. kadangi 2018 m. kovo 13 d. valdžios institucijos uždraudė taikų opozicijos judėjimą „Demokratinis Kazachstano pasirinkimas“ ir daugiau kaip 500 asmenų pareiškė įvairių formų paramą šiam judėjimui; kadangi pilietinės visuomenės aktyvistai Almat Zhumagulov ir Kenzhebek Abishev, kuris yra poetas, tapo Kazachstano valdžios institucijų kovos su judėjimu „Demokratinis Kazachstano pasirinkimas“ aukomis ir jiems skirta atitinkamai 8 ir 7 metų laisvės atėmimo bausmė; kadangi Ablovas Dzhumayev nuteistas kalėti trejus metus, o Aset Abishev – ketverius metus už tai, kad internete kritikavo valdžios institucijas ir rėmė judėjimą „Demokratinis Kazachstano pasirinkimas“;
- J. kadangi, nepaisant to, kad Kazachstano konstitucijoje apsaugoma teisė į asociacijų laisvę, ji vis dar šalyje labai ribojama, o viešųjų asociacijų įstatyme ir toliau reikalaujama, kad visos viešosios asociacijos būtų registruotos Teisingumo ministerijoje; kadangi 2015 m. gruodžio mėn. šio įstatymo naujais pakeitimais nustatyta apsunkinanti ataskaitų teikimo prievolė ir valstybės vykdomas finansavimo reguliavimas pasitelkiant vyriausybės paskirtą įstaigą; kadangi asmenims, dalyvaujantiems neregistruotų organizacijų veikloje, gali būti taikomos administracinės ir baudžiamosios sankcijos;
- K. kadangi pilietinės visuomenės ir žmogaus teisių aktyvistai ir toliau susiduria su represalijomis ir jų veiklos apribojimais, įskaitant žmogaus teisių aktyvistę Eleną Semenovą, kuriai nustatytas draudimas keliauti už tai, kad „sąmoningai skleidė neteisingą informaciją“, ir Šymkente veikiančią aktyvistę Ardak Ashim, kuri apkaltinta nesantaikos kurstymu dėl jos kritikos socialinės žiniasklaidos tinkluose ir prievarta uždaryta į psichiatrinę įstaigą; kadangi 2018 m. gegužės 10 d. per Europos Parlamento delegacijos vizitą į Kazachstaną policija panaudojo pernelyg didelę jėgą prieš taikius protestuotojus, kurie bandė susitikti su Europos Parlamento nariais; kadangi policija sulaikė daugiau kaip 150 žmonių ir daugiau kaip 30 protestuotojų skirtas administracines sulaikymas; kadangi 2018 m. rugsėjo 17 ir 18 d. Kazachstano policija sulaikė kelis aktyvistus, norėjusius susitikti su Europos Parlamento delegacijos nariais;

2019 m. kovo 14 d., ketvirtadienis

- L. kadangi 2018 m. balandžio mėn. įsigaliojo nauji griežti žiniasklaidos ir informacijos įstatymo pakeitimai, toliau blokuojama prieiga prie informacijos socialinės žiniasklaidos tinkluose, o prieš „Forbes Kazakhstan“ ir „Ratel.kz“ pradėtas baudžiamosios veikos tyrimas dėl „sąmoningai skleidžiamos neteisingos informacijos“; kadangi valdžios institucijos kontroliuoja ir riboja naudojamą socialiniais tinklais; kadangi tinklaraštininkai ir socialinių tinklų naudotojai, be kita ko, Ruslan Ginatullin, Igor Chupina ir Igor Sychev, nuteisti laisvės atėmimo bausme; kadangi tinklaraštininkas Muratbek Tungishbayev buvo Kirgizijos išduotas Kazachstanui šiurkščiai pažeidžiant teisę ir su juo Kazachstane buvo netinkamai elgiamasi;
- M. kadangi vis dar vyrauja nebaudžiamumas už kankinimą ir netinkamą elgesį su kalintais bei įtariamaisiais, nepaisant to, kad valdžios institucijos išpareigojo visiškai netoleruoti kankinimų; kadangi valdžios institucijos neatliko patikimo kaltinimų dėl kankinimų per 2011 m. plataus masto naftos sektoriaus streiką Žangaezene tyrimo;
- N. kadangi Almatos prokuratūra nerado jokių patikimų įrodymų, pagrindžiančių tariamą verslininko Iskanderio Yerimbetovo, kuris 2018 m. spalio mėn. nuteistas septynerių metų laisvės atėmimo bausme pateikus kaltinimus dėl didelio masto sukčiavimo, kankinimą; kadangi JT darbo grupė savavališko sulaikymo klausimais 2018 m. padarė išvadą, kad jo areštas ir sulaikymas buvo savavališki, paragino jį paleisti ir išreiškė susirūpinimą dėl tariamo kankinimo jo kardomojo kalnimo metu;
- O. kadangi dėl aukšto smurto prieš moteris lygio, tradicinių patriarchalinių normų ir stereotipų Kazachstane itin sunku siekti lyčių lygybės; kadangi NVO teigia, jog apie smurtą prieš moteris dažnai nepranešama, o baudžiamosios bylos dėl smurto prieš moteris ar seksualinio priekabiavimo keliamos labai retai;
- P. kadangi LGBTI asmenims Kazachstane kyla teisinių problemų ir jie yra diskriminuojami; kadangi Kazachstane įteisinti tiek vyrų, tiek moterų lytiniai santykiai su tos pačios lyties asmeniu, tačiau tos pačios lyties poroms ir tos pačios lyties porų namų ūkiams neužtikrinama tokia pati teisinė apsauga, kokia naudojasi priešingų lyčių sutuoktiniai;
- Q. kadangi pagal pasaulio demokratijos indeksą Kazachstanas užima 143 vietą iš 167, taigi šalis laikoma autoritariniu režimu;
1. primygtinai ragina Kazachstaną laikytis savo tarptautinių išpareigojimų ir gerbti žmogaus teises ir pagrindines laisves; ragina Kazachstano valdžios institucijas nutraukti vykdomus žmogaus teisių pažeidimus ir visų formų politines represalias, laikantis ES ir Kazachstano tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo 1, 4, 5 ir 235 straipsniuose nustatytų principų;
 2. pabrėžia, kad politinius, ekonominius ir kultūrinius ES ir Kazachstano santykius reikia stiprinti remiantis bendrais išpareigojimais ginti visuotines vertybes, visų pirma demokratiją, teisinės valstybės principą, gerą valdymą ir žmogaus teisių paisymą; tikisi, kad ES ir Kazachstano tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas padės stiprinti teisinės valstybės principą ir visų piliečių demokratinį dalyvavimą, įvairesnį politinį klimatą, geresnį valdymą, nepriklausomas ir nešališkas teismines institucijas, didesnę vyriausybės skaidrumą ir atskaitomybę bei darbo teisės aktų gerinimą;
 3. palankiai vertina tai, kad buvo išlaisvinti politiniai kaliniai: Vladimiras Kozlovas, Gyuzyal Baydalinova, Seytkazy Matayevs, Edige Batyrovas, Yerzhanas Orazalinovas, Sayatas Ibrayevs, Asetas Matayevs, Zinaida Mukhortova, Talgatas Ayanas ir Žanaozeno naftos pramonės darbuotojai, taip pat profsąjungų atstovai Aminas Eleusinovas ir Nurbekas Kushakbayevs, nors jų laisvei kol kas taikomi apribojimai; palankiai vertina sprendimą paleisti Ardaką Ashimą iš psichiatrinės ligoninės; smerkia tokią žiaurią priemonę, kaip baudžiamoji psichiatrija, ir ragina nutraukti priverstinį ambulatorinį psichiatrinį Ashumo gydymą ir visas priverstines medicinines priemones prieš aktyvistę Nataliją Ulasik;
 4. ragina visapusiškai reabilituoti ir nedelsiant išlaisvinti visus šiuo metu kalinamus aktyvistus ir politinius kalinius, visų pirma Mukhtarą Dzhikishevą, Maksą Bokayevą, Iskanderį Yerimbetovą, Aroną Atabeką, Sanatą Bukenovą, Makhambetą Abzhaną ir Sakeną Tulbayevą, taip pat panaikinti kitų asmenų judėjimui taikomus apribojimus;

2019 m. kovo 14 d., ketvirtadienis

5. primygtinai ragina Kazachstano vyriausybę iš dalies pakeisti Baudžiamojo kodekso 174 straipsnį dėl „socialinės, nacionalinės, klanų, rasinės, klasinės ar religinės nesantaikos kurstymo“, jį susiaurinant, kad būtų išvengta savavališko persekiojimo, kuriuo pažeidžiamos žmogaus teisių normos, taip pat Baudžiamojo kodekso 274 straipsnį, pagal kurį plačiaja prasme draudžiama „skleisti žinomai klaidingą informaciją“, ir paleisti aktyvistus, žurnalistus ir kitus svarbius asmenis, kurie šiuo metu yra sulaikyti pagal šiuos straipsnius;

6. primygtinai ragina Kazachstano vyriausybę nutraukti represalijas prieš nepriklausomas profesines sąjungas ir panaikinti jų veiklos apribojimus, nutraukti profesinių sąjungų vadovų baudžiamąjį persekiojimą politiniu pagrindu ir panaikinti nuosprendžius Larissai Kharkovai, Nurbekui Kushakbaevui ir Aminui Eleusinovui ir leisti jiems valdžiai nesikišant ir nepriekabiaujant atnaujinti savo profesinių sąjungų veiklą; taip pat primygtinai ragina vyriausybę spręsti Europos Parlamentui susirūpinimą keliantį klausimą dėl baudžiamojo tyrimo prieš Erlaną Baltabay ir persvarstyti 2014 m. Profesinių sąjungų įstatymą ir 2015 m. Darbo kodeksą, kad jie atitiktų Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) standartus;

7. primygtinai ragina Kazachstano vyriausybę įgyvendinti JT specialiojo pranešėjo teisių į taikių susirinkimų ir asociacijų laisvę klausimais rekomendacijas ir persvarstyti Visuomenės asociacijų įstatymą bei finansavimo sąlygas;

8. primygtinai ragina Kazachstano vyriausybę nutraukti visų formų savavališką kalinimą, represalijas ir priekabiavimą prie žmogaus teisių aktyvistų, pilietinės visuomenės organizacijų ir politinių opozicijos judėjimų, įskaitant tikruosius ar numanomus DVK partijos rėmėjus;

9. primygtinai ragina Kazachstano vyriausybę persvarstyti žiniasklaidos ir informacijos įstatymo pakeitimus, kurie įsigaliojo šiais metais, paskelbti moratoriumą straipsnio dėl šmeižto taikymui, imtis visų reikiamų veiksmų, kad būtų panaikinti atitinkami naujojo baudžiamojo kodekso straipsniai, susiję su šmeižtu, nustatyti viršutinę civilinių ieškinių dėl garbės ir orumo įžeidimo ribą, nutraukti vyriausybę kritikuojančių žurnalistų persekiojimą ir represalijas prieš juos ir nutraukti informacijos blokavimą tiek internete, tiek ne internete;

10. ragina imtis veiksmų reaguojant į JT Žmogaus teisių komiteto, JT darbo grupės nesankcionuoto sulaikymo klausimais ir Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo kankinimo klausimais pranešimus; ragina apsaugoti kankinimo aukas, suteikti joms tinkamą medicinos pagalbą ir tinkamai ištirti kankinimo atvejus; prašo nutraukti piktnaudžiavimą Interpolo ekstradicijos procedūromis ir nutraukti politinės opozicijos bauginimą; primygtinai ragina Kazachstano vyriausybę įvykdyti savo pažadus laikytis visiško nepakantumo kankinimams principo ir užtikrinti, kad įtarimai dėl kankinimų, įskaitant įtarimus dėl per Žanaozeno įvykius vykdytų kankinimų, būtų visapusiškai ištirti; ragina vyriausybę persvarstyti Iskandeio Yerimbetovo bylą remiantis JT darbo grupės nesankcionuoto sulaikymo klausimais išvadomis ir užtikrinti, kad įtarimai dėl kankinimų būtų tinkamai ištirti;

11. atkreipia dėmesį į Kazachstano tautų ir religijų įvairovę ir pabrėžia poreikį apsaugoti mažumas ir jų teises, visų pirma susijusias su kalbų vartojimu, religijos ar tikėjimo laisve, nediskriminavimu ir lygiomis galimybėmis; palankiai vertina taikų įvairių bendruomenių sambūvį Kazachstane; primygtinai ragina Kazachstaną nustoti persekioti žmones už teisėtą naudojimąsi sąžinės ir religijos laisve; reikalauja nedelsiant paleisti į laisvę asmenis, nuteistus dėl tikėjimo;

12. ragina valdžios institucijas kovoti su visų formų smurtu prieš moteris; taip pat ragina imtis veiksmų siekiant užtikrinti veiksmingus ir prieinamus pranešimų teikimo kanalus ir apsaugos priemones, kurias taikant atsižvelgiama į aukų poreikius ir paisoma konfidencialumo; primygtinai ragina panaikinti nebaudžiamumą ir imtis veiksmų, kad pažeidėjams būtų taikomos adekvačios baudžiamosios sankcijos;

13. primygtinai reikalauja, kad būtų visapusiškai gerbiamos LGBTI bendruomenės teisės; ragina Kazachstano vyriausybę užtikrinti, kad LGBTI bendruomenė nepatirtų jokios diskriminacijos;

2019 m. kovo 14 d., ketvirtadienis

14. ragina Kazachstaną visapusiškai įgyvendinti ESBO ir Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro tarptautinės stebėjimo misijos 2016 m. kovo 20 d. rinkimuose rekomendacijas, pagal kurias šalis vis dar turi daug ką nuveikti, kad įvykdytų savo ESBO įsipareigojimus dėl demokratinių rinkimų; primygtinai ragina Kazachstano valdžios institucijas vengti nepriklausomų kandidatų veiklos ribojimo; be to, primygtinai ragina paisyti piliečių rinkimų teisių;
 15. primena, koks svarbus ES ir ESBO bendradarbiavimas siekiant pagerinti gerą demokratinio valdymo šalyje praktiką, visų pirma žmogaus teisių ir teisinės valstybės srityse; todėl primygtinai ragina Kazachstano valdžios institucijas išplėsti ESBO įgaliojimus šalyje, visų pirma atkurti ESBO centro Astanoje įgaliojimus, nes tai svarbi tolesnio ES ir Kazachstano bendradarbiavimo sąlyga;
 16. ragina ES ir ypač Europos išorės veikslių tarnybą (EIVT) atidžiai stebėti pokyčius Kazachstane, prireikus išsakyti savo abejones Kazachstano valdžios institucijoms, pasiūlyti pagalbą ir reguliariai teikti ataskaitas Parlamentui; ragina ES delegaciją Astanoje ir toliau atlikti aktyvų vaidmenį stebint padėtį ir kelti žodžio laisvės klausimą visuose atitinkamuose dvišaliuose susitikimuose; primygtinai ragina EIVT aktyviai dalyvauti teismo procesų stebėjimo misijose, stebėti politiniu požiūriu opius teismo procesus ir politiškai motyvuotą baudžiamąjį persekiojimą, taip pat stebėti, kad visiems būtų užtikrinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą;
 17. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, ES specialiajam įgaliotiniui Vidurinėje Azijoje, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams ir Kazachstano vyriausybei ir parlamentui.
-